

הנחו את הילד כיצד לשאת בתוצאות מעשיו ולתקנם: יש לדאוג שיחזיר את הגנבה, יתנצל, ויפצה את הנפגע על מעשיו. למשל אם לקח כסף מההורים – עליו לדעת שהסכום שלקח יקוזז מדמי הכיס שהוא מקבל מהם, ואם גנב מהמכולת – אולי יבצע שם עבודה מסוימת כפיצוי? ה"תשלום" הזה יסייע לו בעתיד להתגבר על הפיתוי לגנוב. תגובה רופפת המסתפקת בשיקוף של תחושת הקורבנות לילד ("תחשוב איך אתה היית מרגיש אילו היו לוקחים לך משהו שאתה אוהב...") תוך הבטחה שלא יחזור על כך שוב – אינה מספיקה. אם נתפתה לוותר לילד רק הפעם ונחליק את העניין, יש סבירות גדולה שהוא יחזור על כך שוב.

אחרי שקורה דבר כזה, הרב, אתה כבר חושש לסמוך על הילד שלך. לך תדע מה הוא יעשה מאחורי הגב שלך 😞

לא כדאי לאמץ גישה שלילית כזו ולהתחיל להחביא כל הזמן את הארנק, או למנוע מהילד להיכנס לבד למכולת. חשוב לשרד לבן שלנו שאנחנו מאמינים בו וסומכים עליו שיתנהג ביושר ובהגינות. צריך לתת לו הזדמנות להוכיח את עצמו: "אני משאיר את הארנק עם הכסף על השולחן, וסומך עליך שלא תיקח שום דבר בלי רשות". כמובן, לא לשכוח לפרגן ולשבח אותו כשהוא עושה שינוי, מתגבר ונוהג ביושר.

זה לא פשוט. אחרי שילד גונב, ואפילו משקר וממציא סיפורים מאיפה הגיע הכסף, קשה לך להתייחס אליו כמו קודם.

מעשה כזה אכן דורש תגובה נחרצת אך אסור לנו לאבד עשתונות או פרופורציות. כיהודים אנחנו מאמינים גדולים בכוח התשובה ובאפשרות התיקון. "אין לך דבר שעומד בפני התשובה" (רמב"ם הל' תשובה ג, יד) ו"מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין" (ברכות לד, ב). המילה "עבירה" מזכירה את המילה "עֵבֶר". נכון, היה מעשה שלילי, אבל הוא שייך לעבר. יש אפשרות להשאיר אותו מאחור ולהתקדם אל עתיד טוב וטהור יותר! "עברייך", לעומת זאת, הוא אחד שנתקע ומתבוסס בעבר, ולא מצליח להתרומם ולתקן. כיהודים אנחנו מאמינים כי "כל זמן שהנר דולק – אפשר לתקן".

הרב, קרה לנו היום מקרה מביך ואנחנו אובדי עצות 🙄 אשתי יצאה בצהריים לאסוף את הראל, בנו בן ה־8, מבית הספר, ומצאה אותו מחזיק שטר של 100 ש"ח ביד. התברר שהילד היה בדרך למכולת לקנות שם חבילות קלפים. אשתי שאלה מאיפה הכסף והראל ענה ש"מצא אותו על המדרכה ליד בית ספר". כעבור כמה דקות שינה גרסה וציין מקום אחר שבו מצא את הכסף, לא רחוק משם. החשד שלי התעורר. בדקתי בארנק והתברר שחסרים לי שם 100 ש"ח. העניין הוא שאני לא בטוח בכך במאה אחוז ולא רוצה להאשים סתם את הילד.

פעם ראשונה שקורה לכם דבר כזה איתו?

לצערי לא. תפסנו אותו בעבר לוקח מאיתנו כסף בלי רשות, ואני חושש שהוא מתרגל לגנוב 😞

מקרה כמו שתיארת אינו נדיר אצל ילדים. לא צריך להיבהל ממנו ובהחלט יש דרכים לעזור לילד. הדבר הראשון הוא לברר היטב את כל הנתונים. אם נודע לנו שבנו גנב כסף או רכוש – עלינו לוודא את כל הפרטים לפני שננקוט תגובה. יש לשמור על קור רוח וענייניות ולבקש מהילד לתאר במדויק מה קרה: בררו האם המעשה תוכנן מראש או שהיה תוצאה של חשק ספונטני שהשתלט עליו; האם היו לו שותפים; האם זו פעם ראשונה שזה קורה או שזו חוליה בשרשרת גנבות. לאור התשובות ניתן להעריך את חומרת המעשה ולהגיב בהתאם. יש הבדל בין לקיחה חד־פעמית של חפץ מהרחוב לבין גנבה סדרתית מהמכולת השכונתית, יש הבדל בין גנבה מזרים לבין "סחיבה" מהארנק של ההורים שנותנים ברך אמון וסומכים עליך.

ואחרי שאנחנו סגורים על הפרטים ובטוחים שהייתה כאן גנבה – מה הצעד הבא?

התגובה צריכה להיות נחושה והחלטית! לא הססנית, אך גם לא מתלהמת. עלינו להבהיר לילד את חומרת המעשה ושאינו לנו שום סובלנות לפגיעה בזולת – בגופו, בנפשו או ברכושו.

אוקיי, אבל איך נתקן את מה שכבר קרה? 😞 הילד מחזיק ביד כסף שאינו שלו. מה לעשות איתו?

עודדו אותו להכין מודעה ולתלותה באזור המציאה כדי לנסות למצוא את בעל האבדה. שמעתם יחד בחדשות על אירועי גנבה וחוסר יושר? שוחחו עם הילדים על הגינות, יחס לכסף ושליטה עצמית, והבהירו להם באיזו חומרה אתם מתייחסים לגנבה.

תודה, הרב 🙏 היה חשוב לי לשמוע את זה. אנחנו תמיד מתעוררים לטפל בדברים אחרי שכבר קרו נזקים, במקום להיות חכמים לפני מעשה ולמנוע אותם מראש.

אני מסכים שעדיף לחנך לכתחילה להתנהגות נכונה, וכדאי להשתמש בכלים מגוונים כדי לעשות זאת: שיחות יומיומיות עם הילדים, סיפורים לפני השינה, סרטים והצגות שמעבירים מסר של אמת ויושר ויחס נכון לכסף. למדו את הילדים על "מעשר כספים" ושתפו אותם במעשי חסד והתנדבות שאתם עושים (השכנה אחרי לידה ואתם מבשלים לה ארוחה לשבת? רתמו את הילדים להשתתף בקניות, בבישולים ובהבאת האוכל. השליח מהסופר הביא את המוצרים שהזמנתם? בקשו מהילדים להביא לו כוס מים). החיזוק של מידת הנתינה לזולת הוא תמונת ראי של תופעת הגנבות.

לפעמים ילד מקבל סכום גדול של כסף, למשל דמי חנוכה, שמצטבר לכדי מאתיים ש"ח. כדאי להשאיר סכום כזה גבוה אצלו?

בסדר גודל כאלו מוטב שהכסף יישמר אצל ההורים, והם יאפשרו לילד לקחת ממנו לעיתים, תוך התייעצות איתם לגבי אופן השימוש בו. ילד שמחזיק סכום גדול עלול לאבדו או לבזבז את כולו בזמן קצר על קלפי משחק, ממתקים ועוד.

ומה לגבי הכסף שהראל טוען שמצא אבל אנחנו לא בטוחים איך הגיע לידיו? 😞

אם אתם רוצים לתת לו ליהנות מן הספק – השאירו את הכסף ברשותו אך שמרו אצלכם, ותנו בידו שקלים בודדים לשימוש, תוך סימון גבולות הגזרה של מה אפשר לקנות בהם.

לצד זה חזקו אצלו את מידת היושר והאמת, ונצלו הזדמנויות לחנך אותו להיות אדם רגיש לזולת שזהיר ברכושו ובכבודו.

וואו, צריך ממש להתחזק בזה, הרב. בפעם הראשונה שתפסתי את הראל גונב רציית בעיקר לצרוח עליו: "איך אתה מעז לעשות דבר כזה?! זה מה שלמדת אצלי בבית?!". 😡

אילו, שים לב היטב למילים שבהן אתה משתמש וכיצד אתה מכנה את הראל. תנאי יסודי לתיקון הוא להימנע לחלוטין מתיגו שלילי של הילד! גם כשבאים להוכיח אותו – עלינו לגנות את המעשים שלו, אך לא להגדיר אותו על פיהם: "דיברת בצורה לא נעימה ולא מכבדת" ולא "אתה חוצפן!" או "חבל מאוד שלא אמרת את האמת" ולא "את פשוט שקרנית". "אני מבין שקשה לך מאוד לקום בבוקר בזמן" ולא "אתה נורא עצלן". מי שמגדיר ילד ונותן לו כינוי, בעצם כולא אותו בתוך משבצת מסוימת, וקשה מאוד להיחלץ ממנה. לא פעם זה רק גורם לו להוכיח לנו עד כמה אנחנו צודקים ("אתה אומר שאני חוצפן?! אני אראה לך מה זה חוצפן...").

אוקיי. אני לוקח לתשומת ליבי את ההערה. פשוט ממש קשה לי עם מה שקרה, כי אני אישית מאוד משתדל ומקפיד בנושא.

מצוין, דוגמה אישית היא הדרך הטובה ביותר לחנך. למשל: ילד נוסע עם אביו לקניות וביציאה מהחנייה רכבם מתנגש בטעות ברכב חונה. אם למרות שאין כרגע איש בסביבה האבא מוציא פתק ומשאיר פרטים על שמשת החלון של הרכב הפגוע – הילד קלט את המסר: עושים טעויות בחיים, זה לא נעים, אבל גם מקבלים אחריות ומוכנים לתקן. ומצד שני אם אנחנו מרשים לעצמנו לקחת דברים "על חשבון המשרד", להסתובב בחנות פיצוחים או ממתקים ו"לטעום" על ימין ועל שמאל – הילדים קולטים היטב את המסר. ושלא יהיה ספק – יש להם זיכרון מצוין והפנמה מעולה. והצרה הגדולה היא שכל עיגול פינות שלנו עלול להכפיל את עצמו אצלם פי עשרה.

להראל יש אחות קטנה בת 5 ושמה סיון. לפעמים היא חוזרת מהגן עם צעצוע שאינו שלה. מה עושים במצב כזה? 😊

כמובן שלא מתעלמים וגם לא מסתפקים בבקשה שתחזיר את זה מחר. מנצלים את ההזדמנות לשיחה נעימה שבה נלמד אותה מה זו בעלות על רכוש ומהם כללי ההתנהגות עם חפצים שאינם שלנו. אם ילד חוזר מבית הספר עם כדור שמצא ברחוב – הזכירו את מצוות "השבת אבדה".

ת'אמת, הרב, זה לא שכנע אותי בכלל. אני מסתדר מצוין בעצמי ולא צריך טובות מאחרים. נכון שלא כזה להיט להיות אגואיסט אבל זה הרבה יותר משתלם... 🤪

דבר אחד בטוח, מאיר. אם ההורים שלך היו חושבים כמוך – לא הייתי מקבל ממך בכלל את הפנייה הזו. למה? כי פשוט לא הייתי! איזה מזל שהם לא עשו את החשבון: מה יוצא לי מלהביא לעולם תינוק קטן וצווחני ששנה שלמה לא ייתן לי לישון בלילה, שאצטרך לחתל אותו עשר פעמים ביום, להאכיל, להלביש, לרחוץ, לקחת לרופא, לעזור בשיעורי בית, להסיע לחוגים, לסבול את השטויות שלו בגיל ההתבגרות... איזה מזל שהם לא חשבו על הרווח והתועלת האישית שלהם, אלא פשוט רצו להוסיף טוב בעולם, והביאו ילד קטן וחמוד שקוראים לו מאיר.

יש בזה משהו. אני באמת חייב להם טובה על מה שעשו בשבילי ויכול להיות שמתאים להשקיע קצת יותר בבית, אבל מעבר לזה אני באמת לא מבין למה כדאי לי לבזבז אנרגיה בשביל אחרים במקום לשמור אותה לעצמי. 🤪

אני שומע אותך מאיר וחושב איזה מזל שמשנה רבנו לא אמר לעצמו: "מה, השתגעתי?! להתערב עכשיו כשנוגש מצרי מכה עבד עברי?! אני הרי נסיך בארמון, מה פתאום שאסכן את מעמדי בשביל מישהו שאני בכלל לא מכיר?"

איזה מזל שהוא לא עמד מול הסנה הבוהר ואמר: "תשמע, ריבנו של עולם. ממש מחמיא לי שאתה רוצה למנות אותי לתפקיד החשוב של הוצאת ישראל ממצרים, אבל אני פשוט לא מעוניין לקבל על עצמי מחויבויות כרגע. מאוד טוב לי פה עם הכבשים ועם עצמי, ובמדיין הכול שליו ורגוע. אינני רוצה עכשיו להיאבק עם מלך מצרים למען עם של עבדים שאחרי זה ישגעו אותי בתלונות ובקיטורים כל הדרך במדבר".

איזה מזל, מאיר, שמשנה לא עשה את החשבון של הרווח האישי שלו, אלא פשוט קיבל על עצמו את המשימה שבזכותה אתה ואני כאן היום חופשיים ולא עבדים במצרים...

היי הרב, אתה לא מכיר אותי ואולי עדיף לך ככה 😊 רוב האנשים שמכירים אותי לא מחבבים אותי ולא נראה לי שאתה תהיה שונה. האמת, זה לא מזיז לי בכלל. אני שם פס על כ-10 ל-8. אם יש מישהו שאכפת לי ממנו – זה רק אני.

בעולם הזה, ככה למדתי, בן אדם צריך לדאוג לעצמו. אחרת – אף אחד לא ידאג לו. אז תכל'ס, אכפת לי רק מעצמי.

שלום לך, נעים להכיר. מאוד מעניין מה שאתה אומר, רק לא אמרת מה שמך.

מאיר, אני גר בבאר שבע ולומד בתיכון הכי גדול בעיר. יש שלוש מאות תלמידים בכל שכבה, אבל אין לי כמעט חברים. כולם אומרים: "מאיר הוא אחד שחושב רק על עצמו", "אם אתה צריך עזרה – האחרון שכדאי לך לבקש ממנו טובה זה מאיר".

באמת נכון לומר עליך ככה?

כן. זה לא שיש לי לב רע או משהו כזה, פשוט אין לי חשק. לא בא לי לעזור 😊 אני אדם שתמיד מודד דברים לפי: "מה יוצא לי מזה ובמה זה משתלם לי", ומה לעשות שלהשקיע את הזמן והכוחות בעזרה לאנשים, לא מקדם אותי ולא מועיל להצלחה שלי בחיים. אז למה שאני אעשה את זה, אה? איך אמרו חז"ל: "אם אין אני לי – מי לי".

גם בבית אתה לא עוזר לאף אחד? אם ההורים או אח קטן מבקשים משהו לא תושיט יד?

אני מנסה להתחמק ואם זה לא הולך אני עושה את המינימום האפשרי.

איך ההורים מקבלים את ההתנהגות הזו?

בהתחלה הם היו מתעצבנים, אבל הם כבר התייאשו ממני. בפעם האחרונה שאבא שלי תפס אותי לשיחה הוא אמר: "מאיר, אי אפשר ככה יותר. בחיים לא טוב להתנהל בצורה הזאת. אם אתה לא תעזור – אחרים לא ירצו לעזור לך. אם אתה לא ייתן כתף – בסוף תישאר לבד".

תאר לעצמך שהיה כפתור פלא שאם לוחצים עליו תימצא פתאום תרופה לסרטן או שלא יהיו עוד תאונות דרכים או שייפסקו המלחמות בעולם. האם היית מוכן ללחוץ עליו?

אהההה... מסתבר שכן.

ומה אם הוא היה נמצא בראש הר גבוה? היית מוכן לטפס לשם כדי לבצע את המשימה?

אני מאמין שכן 🤔

מה יצא לך מזה באופן אישי? האם תרוויח מזה משהו שיקדם אותך? לאו דווקא, ובכל זאת אין לי אפילו ספק קטן שגם אתה תרצה ללחוץ על כפתור הפלא ותהיה מוכן להתאמץ לשם כך.

דע לך, מאיר, ריבוננו של עולם ברא עולם מדהים שמלא בכפתורים כאלו: קטנים וצנועים, אבל מוסיפים טוב בעולם. למה שתלחץ עליהם? פשוט מפני שזה הדבר הנכון לעשות. פשוט מפני שגם אתה נבראת בצלמו של הקב"ה שהוא "טוב לכל ורחמיו על כל מעשיו". אני בטוח שאם תאפשר לטוב שבך לצאת החוצה, הסיפוק שתרגיש והתחושה העמוקה של משמעות ושל טעם בחיים, יהיו חזקים הרבה יותר מכל תחושה של דאגה לאינטרסים ולרווחים האישיים שלך.

מה אתה אומר? מוכן לתת לעצמך צ'אנס לנסות משהו אחר ממה שהתרגלת? אני בטוח שלא תתחרט...

לסרטונים מעוררי השראה חפשו "כוח הנתינה" באתר "מילה טובה" או סרקו את הברקוד:

נו, באמת, מה זה קשור?! משה היה אחד בהיסטוריה. הוא היה נביא וקיבל תורה מהשמיים. מה זה קשור אליי? אני סתם מאיר מבראש שבע.

אם משה רבנו נראה לך לא רלוונטי אז בוא ותשמע על מישהו אחר. הוא היה אדמוני עם יפה עיניים ושמע את שאגותיו מקפיאות הדם של הענק הפלישתי. איזה מזל שהוא לא אמר לעצמו "כמה טוב שאני לא אחד הלוחמים בקרב הנוראי והעקוב מדם שהולך להתחולל פה. אני רק מביא לאחים שלי את האוכל שאבא שלה, ומייד מסתלק מפה חזרה לבית לחם".

כמה טוב שדוד לא הקטין ראש ודאג רק לעצמו אלא העז להתייצב מול שאול ולומר לו: "אדוני המלך, תן לי לצאת ולהילחם נגד הפלישתי הזה בשם כל ישראל. תן לי הזדמנות ובעזרת ה' אבצע את המשימה".

אחלה סיפורים, אדוני הרב. אני מכיר את כולם עוד מהגן. אבל מה זה קשור אליי עכשיו? 🙄

אם התנ"ך טורח לספר לנו עליהם, סימן שזה קשור אלינו מאוד. כיהודים יש בנו את אותו DNA רוחני וגם אנחנו מסוגלים להגיע להישגים מדהימים. מאיר, טענת שכולם, כולל אתה, אומרים שאתה אגואיסט. אל תאמין להם!!! אכן יש בך, כמו בכלנו, צד אנוכי שרוצה לדאוג לעצמו. אבל לצד זה יש בתוכך גרעין חזק ועוצמתי של טוב, שנובע מהנשמה הטהורה שאלוקים נתן בך. יש בך שאיפה לעזור ולהועיל ולתרום לעולם, גם אם עד עכשיו העדפת להתעלם ממנה.

נחמד מצידך, הרב, שאתה מסתכל עליי ככה, אבל מניין לך שאתה צודק? אתה הרי לא מכיר אותי בכלל. אולי אני חתיכת אגואיסט נבזי 🐈 מההתחלה ועד הסוף?

אני מזמין אותך לניסוי כאן ועכשיו שיוכיח שאני צודק. מוכן?

אני מוכן.